

Vergaderjaar 2004–2005

29 452

Tenuitvoerlegging van de tbs-maatregel

Nr. 33

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 1 augustus 2005

De vaste commissie voor Justitie¹ heeft op 29 juni 2005 overleg gevoerd met minister Donner van Justitie over:

- **de brief d.d. 24 juni 2005 inzake maatregelen tbs (29 452, nr. 29).**

Van dit overleg brengt de commissie bijgaand beknopt verslag uit.

Vragen en opmerkingen uit de commissie

De heer **Weekers** (VVD) meent dat met de onderhavige brief goede noodmaatregelen worden geboden om de veiligheid van de samenleving zo veel mogelijk te garanderen in afwachting van structurele aanpassingen van het tbs-systeem. Deze maatregelen dienen echter wel op een juiste manier tot uitvoering gebracht te worden. Waar het gaat om de consistentie van adviezen, is het de vraag of alle lopende machtigingen worden gescreend en of de machtigingen mogelijk worden aangepast of ingetrokken met inachtneming van het aangescherpte beleid. Het is onvolledig als met het in de brief gestelde zou worden bedoeld dat alleen toekomstige machtigingen voor verlof worden gescreend.

Het strengere toezicht op de uitvoering van het verlofbeleidskader wordt voortgezet. Een hoogleraar rechtspsychologie vraagt zich evenwel af of de tbs-klinieken zich wel houden aan de sinds kort geldende verplichting om risicotaxaties toe te passen op potentiële verlofgangers. In dit licht is het de vraag of het toezicht op de uitvoering van het verlofbeleidskader niet nu al beoordeeld kan worden door de Inspectie voor de sanctietoepassing.

Bij verlopen zal in de regel worden besloten tot dubbele begeleiding. Op grond waarvan zal worden bepaald wanneer wordt teruggegaan van twee begeleiders naar één en hoe wordt uitgemaakt of die begeleider een bewaker, een behandelaar of een therapeut moet zijn? Verder is het de vraag of er een afwegingskader is om te bepalen of er met openbaar vervoer gereisd kan worden. Overigens lijkt door de aanscherping van de geweldsinstructie alleen te worden aangegeven welke mogelijkheden een begeleider ter beschikking staan om te voorkomen dat een tbs-gestelde zich aan zijn verlof onttrekt, maar niet in welke gevallen een begeleider op een bepaalde manier moet optreden. Een begeleider zou bijvoorbeeld een

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), Klaas de Vries (PvdA), Van Heemst (PvdA), Vos (GroenLinks), Rouvoet (ChristenUnie), Adelmund (PvdA), De Wit (SP), Albayrak (PvdA), Luchtenveld (VVD), Wilders (Groep Wilders), Weekers (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), voorzitter, Çörüz (CDA), Verbeet (PvdA), ondervoorzitter, Wolfsen (PvdA), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Eerdmans (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA), Van Fessem (CDA), Straub (PvdA), Van der Laan (D66), Visser (VVD), Azough (GroenLinks) en Van Egerschot (VVD).

Plv. leden: Jonker (CDA), Dijsselbloem (PvdA), Timmer (PvdA), Halsema (GroenLinks), Van der Staaij (SGP), Kalsbeek (PvdA), Van Velzen (SP), Tjon-A-Ten (PvdA), Van Baalen (VVD), Blok (VVD), Hirsi Ali (VVD), Aasted Madsen-van Stiphout (CDA), Jager (CDA), Van Heteren (PvdA), Arib (PvdA), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Varela (LPF), Joldersma (CDA), Ormel (CDA), Van Dijken (PvdA), Lambrechts (D66), Rijpstra (VVD), Karimi (GroenLinks), Örgü (VVD), Hermans (LPF) en Vergeer (SP).

wapenstok kunnen gebruiken om een op de vlucht geslagen tbs-gestelde weer te pakken, en hem vervolgens handboeien kunnen omdoen. Hoe ziet de minister dit?

Is er een protocol opgemaakt voor de aanpak bij opsporing in geval van onttrekking? Immers, duidelijk moet zijn wanneer van welke middelen, bijvoorbeeld een telefoontap, gebruik mag worden gemaakt. Verder is het de vraag wat de inzet is van het overleg met de minister van BZK over de mogelijkheid om de opsporing geheel centraal te beleggen. Ook op dit punt moeten snel knopen worden doorgehakt.

Uit de brief kan worden afgeleid dat de tbs-kliniek Veldzicht min of meer onder curatele is geplaatst. Is dat inderdaad het geval? Nu er na de problemen bij Flevo Future ook bij Veldzicht problemen zijn, lijkt er alle aanleiding te zijn om niet alleen bij Veldzicht, maar bij ook bij de andere tbs-klinieken de cultuur, het management en de bedrijfsvoering onder de loep te nemen.

De heer **Wolfsen** (PvdA) sluit zich aan bij de reeds gestelde vragen. Er mogen geen paniekmaatregelen worden genomen, maar er moet wel iets gedaan worden om de bij Veldzicht ontstane situatie aan te pakken. De zorgen over Veldzicht worden mede gevoed door krantenberichten over onder meer toenemend geweld in de kliniek en weinig ervaren personeel. Het lijkt erop dat de instrumenten en de indicatoren in theorie wel goed zijn, maar niet goed in praktijk worden gebracht omdat de mensen die ermee moeten werken, onvoldoende opgeleid en onvoldoende vaardig zijn. De heer Wolfsen dringt erop aan dat TNO bij Veldzicht eenzelfde onderzoek verricht als indertijd bij Flevo Future, aangevuld met een onderzoek naar de vaardigheden en de werkervaring van het personeel. Overigens zou mogen worden aangenomen dat het staand beleid is dat, indien zich bij een kliniek een patroon voordoet van meerdere onttrekkingen of andere incidenten, de verlopen bij die kliniek worden ingetrokken. Tot slot merkt de heer Wolfsen op dat incidenten bij andere tbs-klinieken zullen worden meegenomen in het onderzoek van de Kamer naar de gang van zaken in tbs-klinieken.

Mevrouw **Joldersma** (CDA) vindt dat de in de brief genoemde maatregelen bijdragen aan een verbetering van het tbs-systeem op korte termijn, zeker in het licht van de voor de langere termijn aangekondigde maatregelen. De minister heeft er gelijk in dat herbeoordeling van alle reeds afgegeven verlofmachtigingen niet goed doenlijk is, maar in de toekomst mogen in geval van twijfel inderdaad geen verlofmachtigingen meer worden verleend. Het zou wenselijk zijn dat rechters op eenzelfde wijze oordelen. Wil de minister hier nader op ingaan naar aanleiding van het WODC-onderzoek naar contraire beëindiging door de rechter van de tbs-maatregel?

Het is goed dat is besloten om de dubbele begeleiding bij begeleid verlop langer te laten voortduren. Er moet echter wel een oplossing gezocht worden voor de personele problemen die dit voor tbs-klinieken met zich brengt. Ook moeten de klinieken voldoende middelen hebben om gevolg te kunnen geven aan de aangescherpte geweldsinstructie.

Het valt te waarderen dat de minister daadkrachtig is opgetreden in het geval van Veldzicht. In de kliniek lopen de druk en de spanning echter op. De situatie in Veldzicht kan niet vergeleken worden met die in Flevo Future. Aangezien Veldzicht altijd goed bekend heeft gestaan, is het dan ook de vraag hoe de maatregelen van de minister precies geïnterpreteerd moeten worden.

De antwoorden op de vragen over de dierenbeul van Twente roepen de vraag op hoe het precies zit met het toezicht door de reclassering bij proefverlop en hoe de verantwoordelijkheidsverdeling is tussen de reclassering en tbs-klinieken. Zal in het kader van de bijstelling van de reclasseringsregeling nader worden ingegaan op het toezicht door de

reclassering? Voor het overige meent mevrouw Joldersma dat de Kamer in haar eigen onderzoek nader moet bekijken hoe het met het toezicht gesteld is.

Mevrouw **Van der Laan** (D66) merkt op dat de minister met allerlei maatregelen komt, ondanks dat hij geen directe aanknopingspunten ziet voor nieuw beleid. Met die maatregelen wordt tegemoetgekomen aan haar wensen om onder meer binnen twee weken noodmaatregelen te nemen en onderzoek te doen naar een verdere verbetering van het tbs-systeem. Wil de minister ervaringen in het buitenland, bijvoorbeeld Groot-Brittannië, betrekken bij de notitie over de herziening van het tbs-systeem of die over privacybeperkende sancties? De laatste notitie moet in ieder geval meer bevatten dan een advies van het College bescherming persoonsgegevens.

Er zal geen verlop meer worden toegestaan wanneer in de afgelopen twee jaar door deskundigen tegenstrijdige adviezen zijn gegeven. Ook zal bekeken worden hoe het recidiverisico beter ingeschat kan worden. Zal bij het laatste ook de aard van het delict betrokken worden? Verder is het de vraag of het inderdaad zo is dat het bij verlop vaak fout gaat als de definitieve vrijlating in zicht komt.

Aangezien de proeven met het elektronisch volgsysteem per 1 september worden uitgebreid, is het de vraag waarom pas in januari een definitief besluit genomen zal worden over algemene invoering van dat systeem. Hoe worden trouwens de risico's van storen of saboteren van de volgsystemen ingeschat? Verder is het van belang dat de politie daadwerkelijk ingrijpt en weet wat zij op korte termijn kan doen in geval van ontsnapping dan wel sabotage. Positief is het dat er vooralsnog langer sprake zal zijn van dubbele begeleiding bij verlop. Wordt de geweldsinstructie echter alleen aangescherpt of wordt die ook aangepast, in die zin dat duidelijk wordt wie de begeleiders moeten zijn en wat zij wel of niet mogen doen in welke situatie? Per 1 juli treedt wetgeving in werking die leidt tot verscherping van de aanpak bij opsporing in geval van onttrekking. Hoe lang zal het daarna nog duren voordat er feitelijk printtaps beschikbaar zijn? Zijn de printtaps van de gesprekken van S. inmiddels trouwens wel beschikbaar en, zo ja, hebben die nieuwe informatie opgeleverd? Verder is het de vraag hoe vormgegeven zal worden aan de samenwerking tussen media en politie bij ontsnappingen.

De heer **Rouvoet** (ChristenUnie) vraagt naar de motivatie van de minister om met maatregelen te komen. Uit de brief valt namelijk af te leiden dat hij dit alleen maar doet omdat de Kamer daarom heeft gevraagd. De meeste maatregelen voor de korte termijn roepen trouwens weinig inhoudelijke bezwaren op. De zin over de geweldsinstructie duidt echter meer op een explicitering dan op een aanscherping. Het is dan ook de vraag welke mogelijkheden een begeleider precies ter beschikking komen te staan om te voorkomen dat een tbs-gestelde zich aan zijn verlop onttrekt en hoe die mogelijkheden zich verhouden met de gedachte van resocialisatie die aan begeleid verlop ten grondslag ligt. Zal er niet alleen een opsomming worden gegeven van denkbare mogelijkheden, maar zal ook worden aangegeven wat een begeleider geacht wordt te doen in bepaalde situaties?

De heer Rouvoet neemt aan dat met de zinsnede dat de aanpak bij opsporing wordt verscherpt door gebruik te maken van de ter beschikking staande technieken, wordt bedoeld op de wetgeving die per 1 juli in werking treedt. Kan hier nog wat meer over worden gezegd?

Met de langetermijnmaatregelen wordt onvoldoende uitvoering gegeven aan de motie-Weekers c.s. (29 452, nr. 27). Wil de minister nog eens verduidelijken waarom hij het niet wenselijk acht dat de mogelijkheid tot contraire beëindiging wordt beperkt en de 6-jaarseis voor de long stay wordt verlaten? Tot slot merkt de heer Rouvoet op dat hij ervan uitgaat dat

de door de minister voor de algemene politieke beschouwingen toegezegde brief ook een fasering, een tijdspad en een plan van aanpak zal bevatten.

De heer **Van der Staaij** (SGP) waardeert het dat er maatregelen worden genomen die extra zekerheden bieden, zonder dat verlof, inherent aan het tbs-systeem, onmogelijk wordt gemaakt. Het is verheugend dat de minister er bij nader inzien toch voor voelt om in geval van tegenstrijdige adviezen van deskundigen in de twee jaar voorafgaand aan de aanvraag geen verlof toe te staan. Het is overigens de vraag of het geen blijvende bepaling moet zijn dat er gedurende een bepaalde periode geen tegenstrijdige adviezen mogen zijn gegeven. Het opkrikken van het niveau van de risicotaxaties, een heel belangrijk punt, zal ongetwijfeld terugkomen bij de te nemen langetermijnmaatregelen.

De proeven met een elektronisch volgsysteem worden per 1 september uitgebreid. Hangt het van die proeven af of er gekomen zal worden tot een algehele invoering van zo'n systeem of betreffen de proeven alleen de vraag hoe en wanneer daartoe overgegaan kan worden? Overigens wil ook de heer Van der Staaij weten hoe de geweldsinstructie precies aangepast zal worden. Hebben begeleiders bevoegdheden om te kunnen optreden in het geval van een ontsnapping en, zo nee, kunnen die dan gerealiseerd worden? Verder wil hij weten of het bericht in de media klopt dat tbs'ers die op een wachtlijst staan, honderden euro's schadevergoeding ontvangen en, zo ja, of dat wel gerechtvaardigd is. Tot slot vraagt hij of berichten over privatisering negatieve gevolgen hebben voor de kwaliteit van het personeel en de hoeveelheid personeel in tbs-klinieken.

De heer **Eerdmans** (LPF) meent dat uit de brief blijkt dat de minister alleen maar maatregelen neemt omdat de Kamer daarom heeft gevraagd. Het zijn trouwens wel degelijk paniekmaatregelen, maar er was ook grote paniek in het land en de Kamer stond op haar kop. Verder is het systeem na eerdere voorvallen ook steeds een beetje aangescherpt. In het licht van het feit dat er dit jaar al 54 tbs'ers met verlof zijn ontsnapt, zou de heer Eerdmans het overigens op prijs stellen als de Kamer ieder halfjaar gerapporteerd krijgt hoeveel er ontsnapt zijn. Ook is het de vraag of de minister de ambitie heeft om het aantal ontsnappingen en het aantal ernstige delicten dat daarbij gepleegd wordt, te verlagen. Hebben de 54 tbs'ers die dit jaar ontsnapt zijn, los van S., delicten gepleegd en, zo ja, welke? Uit welke klinieken waren zij afkomstig?

Het is prima dat er voortaan bij twijfel geen verlof meer wordt verleend. Ook is het uitstekend dat er wordt overgegaan tot het gebruik van elektronische volgsystemen. Vraag is wel of daarbij bedoeld wordt op het oude elektronische toezicht of op enkelbanden met gps. Verder verdient het aanbeveling om te bekijken hoe men de kinderziektes bij elektronisch toezicht in Groot-Brittannië heeft overwonnen. De heer Eerdmans kan ermee instemmen dat er bij verlof langer sprake zal zijn van dubbele begeleiding en dat de geweldsinstructie wordt aangescherpt. Wel wil hij weten of begeleiders de bevoegdheid van een boa krijgen. Ook kondigt hij aan, een motie te willen indienen om een actief mediabeleid te bewerkstelligen zodat, wanneer een tbs-gestelde zich aan zijn verlof onttrekt, deze persoon na 48 uur met foto bekend wordt gemaakt in kranten, op televisie en via internet. Op zichzelf is dat niet zo'n ingrijpende maatregel, want er zijn in een halfjaar maar drie tbs'ers langer dan 48 uur weggebleven. Tot slot wil de heer Eerdmans weten hoe het met het personeel en de tbs'ers in Veldzicht is gesteld na de door de minister genomen maatregelen.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks) meent dat de motie-Weekers c.s. zorgvuldig is uitgevoerd. Door het verlaten van de 6-jaarseis voor de long stay aan te merken als langetermijnmaatregel, is er ook nog een mogelijkheid

om deze zeer ingrijpende maatregel ruim te overwegen. De aangekondigde kortetermijnmaatregelen zijn in het algemeen snel, praktisch en proportioneel. Wel heeft mevrouw Halsema moeite met het stopzetten van verloven bij een kliniek, indien zich bij die kliniek meerdere onttrekkingen hebben voorgedaan. Ten eerste is het de vraag hoe lang die stopzetting zal duren. Verder is deze maatregel niet gericht op de individuele tbs'er, maar op de kliniek. Een tbs'er die goed bezig is met zijn resocialisatie, kan hier dus de dupe van worden als hij in de «verkeerde» kliniek zit. Is het rechtvaardig om zo'n generieke maatregel voor een hele kliniek te nemen? Tot wat voor spanningen leidt dat in de kliniek? Immers, de situatie in een al wat problematische kliniek zal er hierdoor niet gemakkelijker op worden. Bovendien lijken de andere maatregelen deze maatregel overbodig te maken, omdat elke tbs'er die op begeleid of onbegeleid verlof gaat, in het vervolg scherper gecontroleerd en beoordeeld zal worden.

Als vastgesteld kan worden dat een actiever mediabeleid effectief is, valt daar wel iets voor te zeggen. Gezien het laatste incident, is het evenwel de vraag of dat wel het geval is. Kan, terugkijkend, worden aangegeven of de actievere opstelling van justitie en OM in de media toen heeft geleid tot een doorbraak of tot snelle verergering van de situatie, mede door oplopende spanning bij betrokkene?

De **voorzitter** deelt mede dat de besluitenlijst van de procedurevergadering van de commissie over het eigen onderzoek van de Kamer naar het tbs-systeem schriftelijk aan de minister voorgelegd zal worden.

Het antwoord van de minister

De **minister** merkt op dat niet de onttrekking van S. aanleiding is geweest voor de maatregelen, maar de analyse naar aanleiding daarvan van de sterke en zwakke plekken van het tbs-systeem. Mede naar aanleiding van het debat op 16 juni is, gezien de variatie in de adviezen inzake het delict-risico, bepaald dat er alleen een verlofmachtiging mag worden verleend als in de voorgaande periode sprake was van consistentie in de adviezen van de deskundigen. Deze maatregel blijft structureel van kracht totdat mogelijk uit onderzoek blijkt dat de inzichten beter op een andere manier geïnterpreteerd kunnen worden en de consistentie in de adviezen daarbij een factor van betekenis is. Er is thans trouwens geen aanleiding om alle adviezen systematisch op consistentie door te lichten en dus alle verloven op te schorsten. Het met terugwerkende kracht doorlichten van alle adviezen zou ook niet direct duidelijk maken wanneer er problemen verwacht kunnen worden bij verlof. Bovendien zou hierdoor een enorm beslag gelegd worden op de beschikbare psychiatrische deskundigheid, want er gaan 800 personen regelmatig met verlof. Met de directeuren van de instellingen is wel afgesproken dat zij met de behandelaars aan de hand van de dossiers zullen bekijken bij welke personen de voorgeschiedenis moet meewegen bij het verlenen van een verlofmachtiging. Zij zullen zich hierbij vooral richten op verloven die vrij recent voor het eerst zijn verleend. Er is echter geen aanleiding om dit als algemene regel voor te schrijven, ook al omdat uit cijfers blijkt dat het aantal onttrekkingen de laatste tijd weliswaar niet is afgenomen, maar de duur ervan wel en omdat het aantal personen dat niet terugkomt na onttrekking, ook is afgenomen.

Desgevraagd voegt de minister hier nog aan toe dat het erom gaat, waarborgen te bieden ten aanzien van de recidive en de vluchtgevaarlijkheid. Aanmerkelijke afwijkingen in de adviezen kunnen daarbij een aanknopingspunt vormen. Het heeft geen zin om de dossiers hier snel op na te lopen, want dan wordt er alleen maar een schijnzekerheid geboden. Bovendien worden verloven voor maximaal de duur van een jaar verleend en zullen alle verloven dus binnen een jaar op consistentie in de adviezen

worden nagelopen. Verder zijn sommige verlofmachtigingen al meer dan twee jaar geleden verleend en kan er dus beter gekeken worden naar het gedrag van betrokkene als basis voor het verlenen van verlof. Pas in november is bepaald dat er om het jaar een nieuwe machtiging moet worden afgegeven. Verder is nu bepaald dat, als deskundigen in de twee jaar voorafgaand aan het moment van de verlofaanvraag aanmerkelijk verschillend hebben geadviseerd inzake het delictrisico geen verlof meer kan worden verleend. Een andere overweging om het verlofbeleidskader nu niet verder aan te scherpen, is het vermijden van onrust in de klinieken. Verder is het inschatten van gedrag geen exacte wetenschap. Bij de contra-expertise die bij het verlenen van de machtiging door het departement wordt verricht, zal dan ook bekeken worden of de verschillen in adviezen veroorzaakt worden door een marginaal andere weging van factoren of dat de deskundigen van wezenlijk verschillende gegevens uitgaan. Puur juridisch gezien, zou er anders namelijk nooit meer binnen twee jaar verlof verleend kunnen worden als de deskundigen eenmaal hebben geoordeeld dat er een recidiverisico bestaat. Als bijvoorbeeld een jaar nadat geoordeeld is dat er geen verlof kan worden verleend, wordt gesteld dat dit nu wel kan, moet wel worden aangegeven waarom de weging op grond van dezelfde adviezen als toen nu positief uitvalt. En dat is de reden waarom niet volstaan kan worden met enkel het doornemen van de dossiers.

Het verlofbeleidskader wordt sinds 1 juli 2004 gebruikt. Als de evaluatie daarvan naar voren wordt gehaald, is er nog niet voldoende ervaring mee opgedaan om zinvolle conclusies te trekken. Overigens zal de Inspectie voor de sanctietoepassing begin juli starten met de beoordeling van de wijze waarop het verlofbeleidskader wordt toegepast. De minister verwacht het overzicht van de gang van zaken bij de verschillende klinieken voor het einde van het jaar.

Het departement geeft een machtiging voor verlof. Vervolgens is het aan de directeur van een kliniek om te beslissen over de wijze waarop vorm wordt gegeven aan de begeleiding. Bij de aanvang van het verlof zal er in beginsel sprake zijn van dubbele begeleiding. Aangezien het niet verantwoord lijkt om van dubbele begeleiding ineens over te gaan naar ongebeleid verlof, zal er op enig moment trouwens ook sprake zijn van begeleiding door één persoon. Het is aan de directeur om te bepalen wanneer daartoe overgegaan kan worden. Verder is het aan hem om te bepalen of er al dan niet met het openbaar vervoer gereisd kan worden. Als de inspectie constateert dat er op dit punt in de praktijk grote verschillen bestaan, kan eventueel overgegaan worden tot regelgeving. Het blijft evenwel een risicotaxatie op basis van het dossier van betrokkene. Desgevraagd herhaalt de minister dat er een onderscheid blijft bestaan tussen bewaakt verlof en begeleid verlof. Begeleid verlof is een onderdeel van de resocialisatie. Ingevolge de geweldsinstructie heeft de begeleider echter niet alleen de taak van waarnemer. Als het mogelijk is, moet hij wel degelijk proberen te voorkomen dat de tbs-gestelde zich aan zijn verlof onttrekt. Het kan nodig zijn om daarbij bijvoorbeeld handboeien te gebruiken. Met de aanscherping van de geweldsinstructie wordt de geest waarin de begeleiding moet plaatsvinden, nader gepreciseerd. De begeleider behoeft geen boa-bevoegdheden te hebben, omdat opsporing pas aan de orde komt als de tbs-gestelde uit het zicht verdwenen is. En opsporing is een taak van de politie.

Bij onttrekking zal per individueel geval beoordeeld worden welke bevoegdheden bij de opsporing door het OM gehanteerd moeten worden. Tot nu toe was het executerend parket hier in beginsel verantwoordelijk voor, maar dat verandert per 1 juli. Dan wordt de onttrekking tevens een strafbaar feit waardoor het OM hier ook als opsporende instantie bij betrokken wordt. Vervolgens zal per individueel geval bezien worden welke middelen gerechtvaardigd zijn. Van aftappen zal niet direct sprake zijn, want dat is disproportioneel gezien het aantal personen dat zich

onttrekt. Bovendien zal de rechter-commissaris moeten besluiten of aftappen is toegestaan. Ook zal per individueel geval beoordeeld moeten worden, zoals ook in het geval-S. is gedaan, of er foto's van betrokkene verspreid mogen worden en of dat wel verstandig is. Mede met het oog hierop zal er terzake een protocol ontwikkeld worden. Met het ministerie van BZK wordt bekeken of door een sterkere centralisatie van de ervaringen en de aansturing van de diverse politieregio's tot een meer uniforme aanpak en afweging van de verschillende kaders gekomen kan worden. In de brief van september zal hier nader op teruggekomen worden. Ook dit is trouwens een meer structurele maatregel. Het plaatsen van printertaps betekent niet dat gesprekken afgeluisterd kunnen worden. Met printertaps kunnen de historische gegevens die zijn geregistreerd bij de telefoonmaatschappij of de provider, worden nagegaan. Vanwege de technische beperkingen van de apparatuur en de systematiek kost een en ander echter de nodige tijd. Als de dataretentie zoals die thans bij de EU ter bespreking voorligt, eenmaal is gevoerd, kan dat aanzienlijk sneller gaan. Printertaps vallen trouwens onder het verkennend onderzoek. Als een gesprek afgeluisterd wordt, kan met deze techniek wel achterhaald worden met welk nummer er verbinding is. Of dit de lokalisatie zal bevorderen, hangt onder meer af van de vraag of het om een vast toestel of een mobiel toestel gaat. De minister wil thans niet mededelen of de printertaps bij de echtgenote van S. nadere informatie hebben opgeleverd.

De druk waaronder het personeel in de verschillende tbs-klinieken werkt, mag niet onderschat worden. Het is staand beleid om, wanneer zich bij een kliniek veel onttrekkingen voordoen, de verloven voor korte termijn op te schorten en te bekijken of er fouten zijn opgetreden bij de beeldvorming rond de tbs-gestelden. Op basis van de piketrappen die het departement ontvangt over onttrekkingen, is dit ook gebeurd bij Veldzicht. Het is waar dat deze maatregel die wordt getroffen op basis van het gedrag van een paar mensen, ook anderen raakt. Die maatregel moet echter genomen worden omdat hun gedrag kan wijzen op een systeemfout. De andere maatregelen die bij Veldzicht genomen zijn, berusten niet op de zaak-S. of op de onttrekkingen die daar verder plaatsvonden, maar op de signalen van het personeel over de toenemende werkdruk, een groot verloop en een gebrek aan werkervaring bij het nieuwe personeel. Dat is ook de reden voor de tijdelijke overplaatsingen naar Zeist. Deze signalen waren trouwens al bekend bij het departement op het moment van de onttrekking van S. Veldzicht wordt in het licht van de maatregelen trouwens opnieuw bezocht door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ). Verder zal de Inspectie voor de sanctietoepassing zich bij de beoordeling van de uitvoering van het verlofbeleidskader primair richten op Veldzicht. Een speciaal onderzoek door TNO lijkt de minister niet nodig, omdat de situatie in Veldzicht niet is te vergelijken met die in Flevo Future.

De problemen met het personeel hangen samen met de snelle toename van de tbs-populatie. Dit hangt weer samen met de passantenregeling. De uitvoer hiervan verloopt niet zo snel in verband met de toename van het aantal long-staygevallen waarvoor geen voorzieningen zijn. De personeelsproblemen bij Veldzicht zijn aangepakt door het aantrekken van nieuw personeel en personeel van andere klinieken. Toen de verloven ingetrokken werden, is een deel van dit personeel overgeplaatst naar Zeist om de druk daar weg te nemen. Met het management is bekeken hoe de problemen het beste aangepakt konden worden. Uit berichten in de media mag dan ook niet het beeld blijven bestaan dat dit als zodanig een probleem was bij Veldzicht. Veldzicht is juist een kliniek waar het verlofbeleidskader zeer stringent wordt toegepast en waar zeer zorgvuldig wordt beoordeeld.

De proeven met het elektronisch volgsysteem worden versneld en uitgebreid, omdat nog getest moet worden in hoeverre het systeem storings-

gevoelig is en of het wel geschikt is voor opsporing. Wellicht moet het aantal klinieken waar de pilots lopen, worden uitgebreid. De knelpunten die blijken, zoals storing van de uitzending vanuit de enkelband, moeten namelijk niet onderschat worden. In Groot-Brittannië ondervindt men trouwens dezelfde problemen als in Nederland. Ook daar wordt bekeken of er overgestapt kan worden van enkelbanden naar een systeem met gps dat minder snel verwijderd kan worden dan enkelbanden, maar er is nog geen sluitende oplossing gevonden. Het dragen van een enkelband heeft trouwens dezelfde gevolgen voor de privacy als begeleiding. Hierop wordt ingegaan in de notitie over de modernisering van het sanctiewezen. Er is ook geen aanleiding om te veronderstellen dat het tegen het einde van de behandeling vaker fout gaat bij verlof. In de toegezegde notitie over de privacybeperkende sancties zal nader ingegaan worden op de gevolgen voor de privacy van verschillende sancties.

In het najaar ontvangt de Kamer het beleidskader inzake de long stay. In dat kader wordt bekeken of in alle gevallen de termijn van zes jaar moet worden aangehouden of dat eerder geconcludeerd kan worden dat voortzetting van de behandeling weinig zinvol is. Deze termijn wordt overigens niet systematisch verlaten; het is een formeel criterium voor twee behandelingsperioden.

Het klopt dat tbs'ers die op een wachtlijst staan, in aanmerking komen voor een vergoeding. Een en ander vloeit voort uit een uitspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en hangt samen met de uitspraken van de RSJ. Deze komen erop neer dat, wanneer iemand veroordeeld is tot tbs, hij ook behandeld moet worden. Als dat niet tijdig kan, binnen een periode van zes maanden, dan is dat een inbreuk op zijn rechten die eventueel goed gemaakt kan worden door een vergoeding. De hoogte daarvan is vastgesteld door de RSJ.

Door middel van de piketrappen wordt het departement op de hoogte gesteld van onttrekkingen. Daaruit blijkt ook dat een groot aantal van de personen binnen korte tijd weer is opgepakt en dat er tijdens de verloven geen strafbare feiten zijn gepleegd. In de antwoorden op de schriftelijke vragen hierover wordt hier nader op ingegaan. Er zijn trouwens geen grote verschillen in het aantal onttrekkingen per kliniek. Alleen bij Veldzicht was er sprake van een uitschieter en daarom zijn daar maatregelen genomen.

De minister kan geen invloed uitoefenen op de rechtspraak, maar hij wil wel bevorderen dat de adviezen inzake verlofaanvragen duidelijker zijn. Als een rechter contrair gaat, doet hij dat namelijk op basis van de adviezen die bijvoorbeeld zijn geleverd door de advocaat van degene wiens verlofaanvraag geweigerd is. In de reactie op het WODC-rapport over contraire beslissingen door de rechter zal nader worden ingegaan op de hogerberoepssystematiek.

In het geval van de dierenbeul van Twente ging het niet om een onttrekking, maar om verlof van een tbs-gestelde onder toezicht van de reclassering. Betrokkene had wekelijks contact met de reclassering en werd iedere twee weken thuis bezocht. Ook werd iedere maand door de behandelende kliniek gekeken naar het geval. Verder had de reclassering contact met de directe relaties van betrokkene en was er regelmatig overleg met sociaal psychiaters. Voorts werd ervoor gezorgd dat het toezicht doorliep in geval van vakantie van de betrokken reclasseringsmedewerkers. Bovendien was betrokkene in de gehele periode naar ieders tevredenheid werkzaam bij een schoonmaakbedrijf. In die periode werd er af en toe wel een bepaalde terugval in het gedrag gezien, maar er is geen sprake geweest van overtreding van de voorwaarden voor proefverlof. Betrokkene herstelde zich ook steeds weer na een gesprek. Het toezicht werd na een terugval versterkt en er zijn geen signalen geweest van het gedrag dat achteraf is vastgesteld. Mede vanwege het IQ van betrokkene was het wel zeer moeilijk om het gedrag precies vast te stellen. In dit licht is de reclassering al voor het geval-S. gevraagd om een risicoanalyse uit te voeren voor alle

lopende toezichtzaken, tbs met voorwaarden en voorwaardelijke beëindiging van tbs. De resultaten hiervan worden begin juli verwacht. Verder is het WODC gevraagd om vanaf augustus de dienstverlening op het terrein van de reclassering bij toezicht te bekijken. Ook wordt het samenwerkingsmodel tussen de tbs-klinieken, de reclassering en het OM opnieuw beoordeeld. Het gaat hierbij vooral om de vraag of toezicht door de reclassering adequaat is.

Op voorstel van het bestuur van de Van Mesdag-kliniek is in overleg met de ggz-sector besloten tot privatisering van die kliniek teneinde de voorzieningen daar beter te laten aansluiten op de totale ggz-voorziening in Groningen. Het personeel van de kliniek heeft daar bezwaren tegen, omdat hun status daardoor veranderd van ambtenaar in particulier werknemer. Deze zaak is aanhangig gemaakt bij de rechter. Het gaat hierbij trouwens niet om de vraag hoe gekomen kan worden tot een betere aansluiting van de tbs op de ggz. Daarover kan de Kamer binnenkort een brief tegemoet zien.

Nadere gedachtewisseling

De heer **Weekers** (VVD) vraagt of de Kamer een afschrift van de aangescherpte geweldsinstructie kan krijgen. Verder wil hij nog weten wanneer er resultaten verwacht kunnen worden van het overleg met de minister van BZK over de mogelijkheid om de opsporing geheel centraal te beleggen. Waar het erom gaat dat in geval van twijfel geen verlof wordt verleend, moet gekomen worden tot een systematische en slimme aanpak.

De heer **Wolfsen** (PvdA) maakt uit de antwoorden op de schriftelijke vragen over de dierenbeul van Twente op dat de ellende in deze zaak voorkomen had kunnen worden als de minister sneller had gereageerd op het incident in Den Haag en het nieuwe verlofbeleid eerder had ingevoerd. In de media zijn inderdaad beelden gecreëerd van de situatie in Veldzicht, maar soms blijken die wel te kloppen. Daarom herhaalt de heer Wolfsen zijn verzoek om een onderzoek door TNO van de gang van zaken bij Veldzicht.

Mevrouw **Joldersma** (CDA) kan instemmen met een praktische aanpak van de gang van zaken rond de verlofmachtigingen en vindt het goed dat er bij twijfel geen verlof wordt verleend. Te zijner tijd kan nader worden gezien in hoeveel gevallen er inderdaad sprake was van twijfel. Tot slot vraagt mevrouw Joldersma een nadere toelichting op de druk die bij Veldzicht door de maatregelen is ontstaan.

Mevrouw **Van der Laan** (D66) herhaalt haar vraag of er bij de inschatting van het recidiverisico ook gekeken wordt naar de aard van het delict.

De heer **Eerdmans** (LPF) wil nog weten waarom ontsnapte tbs'ers in de gevangenis terecht zijn gekomen.

De **minister** merkt op dat een tbs-gestelde ingevolge het beleid na zeven dagen onttrekking in een penitentiaire inrichting wordt geplaatst voordat hij teruggaat naar een tbs-kliniek. De behandeling wordt vanwege de lengte van de onderbreking stopgezet en betrokkene wordt onderaan de wachtlijst geplaatst voor een eventuele nieuwe plaats in een tbs-kliniek. Het streven is erop gericht om dit beleid verder aan te scherpen. De plaatsing in een penitentiaire inrichting berust echter niet op de verdenking van strafbare feiten.

Als de geweldsinstructie eenmaal is vastgesteld, kan de Kamer daar een afschrift van krijgen. Verder zal de Kamer zo snel mogelijk geïnformeerd worden over de aanpak van de opsporing. Bij het onderzoek dat in dat

kader wordt gedaan, wordt gebruikgemaakt van ervaringen op het vlak van de psychiatrie in het buitenland.

De doorlichting van de gevallen waarin betwijfeld wordt of het wel verstandig is om verlof te verlenen, zal systematisch-slim aangepakt worden. De in de brief aangekondigde maatregelen zijn trouwens al doorgesproken met de verschillende klinieken en daar wordt ook al gevolg aan gegeven. De maatregelen zullen nog wel in een brief met een instructie aan de klinieken worden bevestigd.

De kliniek Veldzicht mag niet volledig worden afgebrand vanwege het geval-S. De RSJ houdt de vinger aan de pols, de Inspectie voor de sanctietoepassing zal Veldzicht bij voorrang inspecteren en de Inspectie voor de Gezondheidszorg zal Veldzicht ook met een bezoekje vereren. Na de herbeoordeling van de verlofaanvragen is er geen aanleiding om te veronderstellen dat de adviezen van Veldzicht tot problemen leiden. Een systematisch onderzoek door TNO lijkt dan ook niet nodig en ook niet gerechtvaardigd. Tot slot merkt de minister op dat de aard van het delict wordt meegenomen bij de inschatting van het recidiverisico.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
De Pater-van der Meer

De griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Coenen